

Zeeuws Klimaatfonds

Naar een klimaatneutrale sportvereniging

Leidraad voor het maken van een eigen projectplan of Plan van Aanpak

Inleiding

Steeds meer sportverenigingen met een eigen accommodatie komen in actie om energie te besparen en zelf op te wekken. De energiekosten vormen nu een belangrijke post op de jaarlijkse begroting. Met een aantal maatregelen zijn flinke besparingen mogelijk. Daarmee is er ook winst te behalen voor het milieu en het klimaat. Elke sportvereniging, met een belangrijke maatschappelijke functie, kan daarbij een voorbeeldrol vervullen voor haar leden, gastspelers en bezoekers.

In het hele land zijn er in de afgelopen paar jaar door de voorlopers op dit gebied (sportverenigingen, gemeenten, koepelorganisaties) initiatieven genomen en projecten opgezet om het energieverbruik aan te pakken en te verduurzamen. Goed voorbeeld doet goed volgen; de belangstelling voor energiebesparende maatregelen en kostenreductie is inmiddels heel breed.

Vanaf 1 januari 2016 wordt/is een nieuwe subsidieregeling van kracht, die het voor verenigingen gemakkelijker maakt om te investeren in bijvoorbeeld zonne-energie. Zo'n investering moet eigenlijk niet op zichzelf staan. Het vormt een goede aanleiding om de hele energiehuishouding van de vereniging eens goed tegen het licht te houden.

Om verenigingen op weg te helpen is de factsheet '*Sportverenigingen en energie*' gemaakt. Als aanvulling hierop deze notitie geschreven voor het maken van een projectplan of plan van aanpak. Het geeft aan hoe een plan van aanpak logisch ingedeeld en opgezet kan worden. Op basis van eigen inzicht kan hier natuurlijk vanaf geweken worden.

Indeling in hoofdstukken

Voor een plan van aanpak is de volgende indeling in hoofdstukken mogelijk

Plan van Aanpak: Inhoud

1. Inleiding - aanleiding
2. Doelstelling
3. Inventarisatie
4. Mogelijkheden voor energiebesparing en – opwekking
5. Maatregelen en acties

6. Evaluatie en Monitoring

7. Bijlagen

Uitwerking per hoofdstuk

1. Inleiding

In de inleiding kun je aangeven wat de aanleiding is voor dit plan. Dat kan een combinatie van meerdere redenen en motieven zijn. Geef aan wat in jullie geval van toepassing is.

Voorbeelden van aanleidingen of motieven:

- *Nieuwe subsidieregeling van de overheid voor sportverenigingen*
- *Een aanbod van de gemeente*
- *Project 'Energieke Sportverenigingen'*
- *Besparing op de energiekosten*
- *Maatschappelijke (voorbeeld) functie*
- *Noodzakelijke (deel)renovatie accommodatie*
- *Een genomen bestuursbesluit*
- *Vragen / voorstellen van leden*

2. Doelstelling (en)

Elk plan wordt gemaakt om bepaalde doelstellingen te bereiken. In dit geval gaat het in het algemeen om het verduurzamen van de energievoorziening en kostenbesparing. Deze doelstellingen en uitgangspunten kun je hier verder specificeren, mede afhankelijk van de ambities die je als bestuur of als vereniging hebt. Waar mogelijk kun je ook streefcijfers (of percentages) opnemen om het nog concreter te maken.

Voorbeelden van doelstellingen:

- *Energieverbruik beperken*
- *Besparing op de energiekosten*
- *Zelf duurzame energie opwekken*
- *Terugdringen CO2-uitstoot /bijdrage klimaatverandering*

- Klimaatneutrale vereniging (stip aan de horizon)

- Leden erbij betrekken

- Sponsors erbij betrekken

3. Inventarisatie

Om een plan van aanpak te kunnen maken heb je eerst inzicht nodig het energieverbruik (en de kosten) van dit moment, de huidige situatie.

Het totale jaarlijkse energieverbruik (elektriciteit in kWh, aardgas in m³) en de kosten daarvan zijn af te lezen in de jaaroverzichten van de energieleverancier. Neem waar mogelijk de cijfers van de afgelopen twee- of drie jaar mee in een overzichtstabel.

Voorbeeld overzichtstabel energieverbruik en kosten:

Jaar	Aantal leden	Verbruik Stroom in kwh	Verbruik Gas in m3	CO2 uitstoot in kg	Kosten €	Totale Begroting €	Aandeel Energiekosten %	Energiekosten per lid
2012								
2013								
2014								

Vooral het aandeel van de energiekosten in de totale jaarbegroting en de energiekosten per lid van de vereniging zijn vaak een eyeopener. Zeker voor kleinere verenigingen (<300 leden) bedragen de energiekosten per lid 15-30% van de jaarlijkse lidmaatschapskosten. Dat alleen al is een reden op kritisch naar het energieverbruik en de besparingsmogelijkheden te kijken.

Het totale energieverbruik (eventueel kun je het waterverbruik ook meenemen in het overzicht) is een optelsom van het gebruik van alle lampen, apparaten en installaties die in en rond de accommodatie aanwezig zijn. Om hiervan een goed beeld te krijgen (en daarmee tevens een eerste indruk van de verbeteringsmogelijkheden) is een **energiescan** een goed hulpmiddel.

Energiescans zijn er in soorten en maten. Voor het project 'Energieke Sportverenigingen' in Borsele is gebruik gemaakt van een speciaal ontwikkelde zelfscan (bijlage). Zo'n zelfscan geeft direct veel inzicht . Maar energiescan kun je ook uit laten voeren door een externe partij. Vaak wordt zo'n scan dan ook voorzien van adviezen en tips voor verbetering en besparing. Er zijn scans voor het totaalplaatje, maar ook voor onderdelen, zoals de verlichting. Scans worden soms gratis uitgevoerd (bv door leveranciers), maar onafhankelijk scans en adviezen kosten vaak wel een paar honderd euro.

In dit hoofdstuk geef je in ieder geval aan wat het resultaat is van de uitgevoerde scan(s)

4. Mogelijkheden van energiebesparing & zelf energie opwekken

Dit hoofdstuk is in twee onderdelen te splitsen: de mogelijkheden op energie te besparen en de mogelijkheden om zelf energie op te wekken. De besparingsmogelijkheden zijn hierbij in verschillende rubrieken in te delen.

Voorbeeld indeling energieverbruik in rubrieken:

- *Verlichting gebouwen (binnen en buitenverlichting)*
- *Veldverlichting*
- *Witgoed en apparaten*
- *Ruimteverwarming*
- *Warm water*
- *Gebouw (isolatie)*
- *Installatie (CV, boiler, opslag, IR, etc.)*
- *Grondwater (pomp)*

(Deze rubrieken komen overeen met de indeling van de Zelfscan uit het project 'Energiek Sportverenigingen')

De mogelijkheden om energiekosten te besparen zijn eventueel weer te geven in en tabel, zie voorbeeld hieronder

Energiebesparing

	Huidige situatie	Nieuwe situatie	Besparing
Verlichting gebouwen			
Veldverlichting			
Witgoed en apparaten			
Gebouw (isolatie)			
Installaties			
(Waterpomp)			
Overig			

De mogelijkheden op zelf energie op te wekken zullen zich in veel gevallen beperken tot de installatie van PV panelen (voor elektriciteit) en zonnecollectoren (voor warm water). Andere opties, zoals warmtepompen of kleine windturbines zullen in veel minder gevallen toegepast kunnen worden.

In alle gevallen zijn er investeringen mee gemoeid. In dit onderdeel van het plan van aanpak kunnen de potenties en de kosten van zonnepanelen en zonnecollectoren in beeld gebracht worden.

PV: Beschrijving van het te plaatsen systeem:

- Aantal panelen, vermogen (Wp) en opbrengst (in kWh)
- Investeringskosten en terugverdientijd

Zonnecollectoren (warm water)

- Beschrijving van het systeem (technische specificaties)
- Te verwachten besparing (in m³ gas)
- Investeringskosten en terugverdientijd

Tenslotte kan hier ook nog aandacht besteed worden aan de inkoop van energie.

Uit kosten oogpunt is het soms aantrekkelijk om over te schakelen naar een andere leverancier of deel te nemen aan gezamenlijke inkoop pools. Uit milieuoogpunt is (als dat al niet gebeurd is) de overstap van grijze naar groene stroom een gemakkelijke snelle stap.

5. Maatregelen en acties - plan aan aanpak

Als de mogelijkheden om energie (en kosten) te besparen en zelf op de wekken in kaart zijn gebracht is het zaak een concreet aan te geven wat wel en niet gaat doen. Dit is het feitelijke plan van aanpak waarin je aandacht besteed aan de volgende zaken:

- *Prioriteiten aangeven (belangrijkste zaken eerst)*
- *Tijdspad aangeven (welke actie op welk moment)*
- *Financiering (hoe wordt het bekostigd?)*
- *Organisatie (coördinatie & wie gaat wat en wanneer doen)*
- *Onderhoud*

Hiervoor zijn bestuursbesluiten belangrijk!

6. Evaluatie en monitoring

Als het plan van aanpak in uitvoering is, kan tussentijds en na afloop de balans opgemaakt worden.

- *Bepaal momenten om resultaten in beeld te brengen. Geef aan wanneer en hoe verloop van het energieverbruik en de kostenontwikkeling bepaald en in beeld worden gebracht.*
- *Leg vast hoe je de resultaten communiceert binnen de verenging*
- *Geef aan dat je de resultaten (energiebesparing en opwekking) door zal geven aan gemeente en andere betrokken partijen als sponsoren.*